

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

Darba vides faktori pārtikas ražošanas uzņēmumos

Viesturs Šmeiss
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

Semināra programma

- Ievads
- Atskats uz pārtikas nozares problēmām darba aizsardzībā Latvijā;
- Statistika par notikušajiem nelaimes gadījumiem un arodslimībām pārtikas nozarē;
- Normatīvie akti darba aizsardzībā, kas attiecināmi uz pārtikas nozari;
- Darba vides riski pārtikas nozarē;
- Darbu organizācijas ieguvumi pārtikas nozarē;
- Darba vides risku samazināšanas iespējas un labas prakses piemēri;
- Bīstamās darba aizsardzības situācijas veicot darba pienākumus pārtikas nozarē.

Seminārs laika griezumā

- Sākums 13.00
- Beigas 17.00
- Atpūtas pauzes (14.30 un 16.00)
- Darbs grupās
- Darba uzdevums
- Tests
- Anketas

Zināšanas/pieredze/statistika/skaitļi pateicoties

Zināšanas/pieredze/statistika/skaitļi pateicoties

**VDI Eiropas Sociālā fonda
projekts "Darba drošības normatīvo aktu
praktiskās ieviešanas un uzraudzības
pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)**

Tikai 6 soļi atbalsta saņemšanai

- 1.solis. Iepazīsties ar atbalsta piešķiršanas noteikumiem, izdrukā un aizpildi pieteikuma formu.
- 2.solis. Pieteikumam pievieno aizpildītu MK noteikumu Nr. 776 1. un/vai 2. pielikumu atbilstoši mazās (sīkās) un vidējās komercdarbības statusam
- 3.solis. Aizpildīto pieteikumu un attiecīgo pielikumu de minimis atbalsta saņemšanai var iesniegt:
  - klātienē K.Valdemāra ielā 17-17, Rīgā, LV-1010;
  - pa pastu, nosūtot uz adresi: K. Valdemāra iela 17-17, Rīga, LV-1010;
  - nosūtot elektroniski, parakstītu ar drošu elektronisko parakstu, uz e-pastu: info.esf@vdi.gov.lv
- 4.solis. VDI izvērtēs saņemto pieteikumu atbalsta saņemšanai.
- 5.solis. Pēc pieteikuma apstiprināšanas veic uzņēmumā pirmspārbaudi (atbalstam “Konsultācijas darba devējiem” un “Darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu apmācības”) atbalsta apjoma noteikšanai.
- 6.solis. Viena mēneša laikā Valsts darba inspekcijas apstiprināta komisija izskatīs pieteikumu un pieņems lēmumu par atbalsta piešķiršanu vai atteikumu piešķirt atbalstu.

Papildus informācija: zvanot 25725168, 25702127, 29385596 vai rakstot info.esf@vdi.gov.lv.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Piesakies ESF projektam un saņem bez maksas:

- ⚙️ darba vides risku novērtējumu
- ⚙️ konsultācijas
darba aizsardzības plāna izstrādei
un darba aizsardzības
organizatoriskās struktūras izveidei
- ⚙️ laboratoriskos mērījumus,
ja to nepieciešamību konstatēs eksperti
- ⚙️ apmācības
darba aizsardzības speciālistu un
uzticības personu zināšanu apguvei

Valsts darba
inspekcija

Aktualitātes

- COVID-19
- Grozījumi Darba aizsardzības likumā
- Statistika
- Skaidrojumi

Noderīgi

- Atbalsts darba devējiem
- OIRA
- Iesniegt iesniegumu elektroniski ↗
- Paziņot par nelaimes gadījumu
- Darbinieku nosūtīšana
- E-pakalpojumi

Kontakti

- Iestādes kontakti
- Reģionālās VDI
- Konsultācijas
- Ziņo VDI
- Novērtē VDI
- ES dalībvalstu darba inspekcijas

Valsts darba inspekcija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Valsts darba inspekcija

Par mums ▾

Pakalpojumi ▾

Aktualitātes ▾

Projekti ▾

Kontakti ▾

Meklēt

Language

Iestatījumi

ESF projekti >

ERAF projekti >

Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana >

Plānošanas periods 2007-2013 >

Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana

Lasīt vairāk

Aktualitātes

Kampaņas >

Atbalsts darba devējiem >

ESF projekta karte >

Pētījumi >

Jautājumi/atbildes >

E-pakalpojumi

Aizvērt

ES dalībvalstu darba inspekcijas

Valsts darba inspekcija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Darba drošības un vides veselības institūts

SAŅEM BEZMAKSAS KONSULTĀCIJU PAR DARBA VIDES RISKU, ĪPAŠI, BIOLOĢISKO RISKU (T.SK. COVID-19), MAZINĀŠANU UN PREVENCIJU

RAKSTOT UZ E-PASTA ADRESI:

konsultacija@stradavesels.lv

VAI ZVANOT UZ TĀLRUNI:

+ 371 29413885

Valsts darba inspekcija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

levads

<https://failiem.lv/rsu>

MƏRKİZ

Pārtikas nozare

Pārtikas nozare

C APSTRĀDES RŪPNIECĪBA

10. Pārtikas produktu ražošana

10.1. Gaļas un gaļas produktu ražošana, pārstrāde un konservēšana

10.11. Gaļas pārstrāde un konservēšana

10.12. Mājputnu gaļas pārstrāde un konservēšana

10.13. Gaļas un mājputnu gaļas produktu ražošana

10.2. Zivju, vēžveidīgo un mīkstmiešu pārstrāde un konservēšana

10.20. Zivju, vēžveidīgo un mīkstmiešu pārstrāde un konservēšana

10.3. Augļu un dārzeņu pārstrāde un konservēšana

10.31. Kartupeļu pārstrāde

10.32. Augļu un dārzeņu sulas ražošana

10.39. Cita veida augļu un dārzeņu pārstrāde un konservēšana

10.4. Augu un dzīvnieku eļļu un tauku ražošana

10.41. Eļļu un tauku ražošana

10.42. Margarīna un līdzīgu pārtikas tauku ražošana

10.5. Piens produktu ražošana

10.51. Piens pārstrāde un siers ražošana

10.52. Saldējuma ražošana

10.6. Graudu malšanas produktu, cietes un cietes produktu ražošana

10.61. Graudu malšanas produktu ražošana

10.62. Cietes un cietes produktu ražošana

10.7. Konditorejas un miltu izstrādājumu ražošana

- 10.71. Maizes ražošana; svaigi ceptu mīklas izstrādājumu un kūku ražošana
- 10.72. Sausiņu un cepumu ražošana; ilgi uzglabājamo konditorejas izstrādājumu un kūku ražošana
- 10.73. Makaronu, nūdeļu, kuskusa un līdzīgu miltu izstrādājumu ražošana

10.8. Citu pārtikas produktu ražošana

- 10.81. Cukura ražošana
- 10.82. Kakao, šokolādes, konfekšu un citu cukuroto konditorejas izstrādājumu ražošana
- 10.83. Tējas un kafijas pārstrāde
- 10.84. Garšvielu un piedevu ražošana
- 10.85. Gatavu ēdienu ražošana
- 10.86. Homogenizēto un diētisko pārtikas produktu ražošana

10.89. Pārējo citur neklasificētu pārtikas produktu ražošana

10.9. Dzīvnieku barības ražošana

10.91. Lauksaimniecības dzīvnieku barības ražošana

10.92. Mājdzīvnieku barības ražošana

11. Dzērienu ražošana

11.0. Dzērienu ražošana

11.01. Spirtu destilēšana, rektificēšana un maisīšana

11.02. Vīnu ražošana no vīnogām

11.03. Sidra un citu augļu vīnu ražošana

11.04. Citu nedestilētu dzērienu ražošana no raudzētām izejvielām

11.05. Alus ražošana

11.06. Iesala ražošana

11.07. Bezalkohola dzērienu ražošana; minerālūdeņu un pudelēs iepildītu citu ūdeņu ražošana

Pārtikas nozare katram no mums?

Atskats uz pārtikas nozares problēmām darba aizsardzībā Latvijā

- https://www.vdi.gov.lv/sites/vdi/files/media_file/petijums_darbaapstakliunriskilatvija.pdf

Nodarbināto īpatsvars pēc neapmierinātības iemesliem ar darba apstākļiem un vidi, %

Iemesls/Gads	2006	2010	2013	2018
Fiziski smags darbs	30	24	44	53,5
Daudz veselības risku	32	20	39	29,0
Netīra darba vide	22	20	17	25,9
Darba vide nav piemērota darbinieka vajadzībām	27	24	24	16,0
Laika trūkums kvalitatīva darba paveikšanai	10	8	9	15,8
Darba devējs nerūpējas par darba vidi un darbinieku drošību un veselību	21	23	14	14,7
Nav piemērots darba aprīkojums un instrumenti	15	15	14	13,0
Cits iemesls	0,2	1	0,3	11,9
Grūti pateikt/NA	*	*	*	5,3
Nav nodrošināti individuālās aizsardzības līdzekļi	5	4	6	3,3

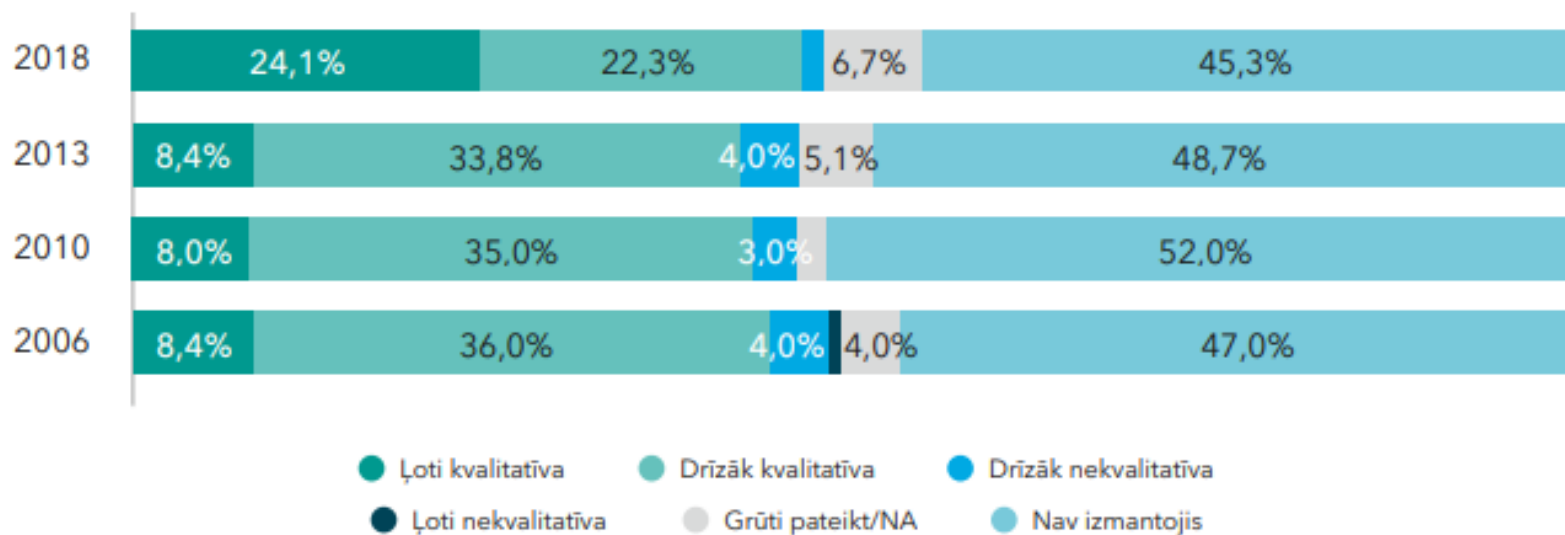
Darba devēju vērtējums par uzņēmuma atbilstību Darba aizsardzības likuma prasībām dažādās nozarēs

Uzņēmuma galvenā darbības nozare	Darba devēju vidējais vērtējums, punkti			
	2018	2013	2010	2006**
Izglītības nozare	9,5	*	*	*
Citas nozares	8,9	8,4	8,1	8,3
Veselība un sociālā aprūpe	8,9	8,2	8,7	8,8
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	8,7	8,5	8,0	7,4
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	8,7	8,4	7,8	7,9
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	8,6	8,2	7,7	*
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija un ierakstu reproducēšana	8,5	8,5	7,8	*
Apstrādes rūpniecība	8,5	8,0	7,5	8,0
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	8,4	8,4	7,4	7,9
Būvniecība	8,4	8,2	7,7	7,8
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	8,3	8,4	7,4	7,8
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	8,3	8,3	7,8	*
Zivsaimniecība	8,2	8,6	7,7	8,4
Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	8,2	7,7	7,1	7,3
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana	8,0	7,8	7,2	7,4

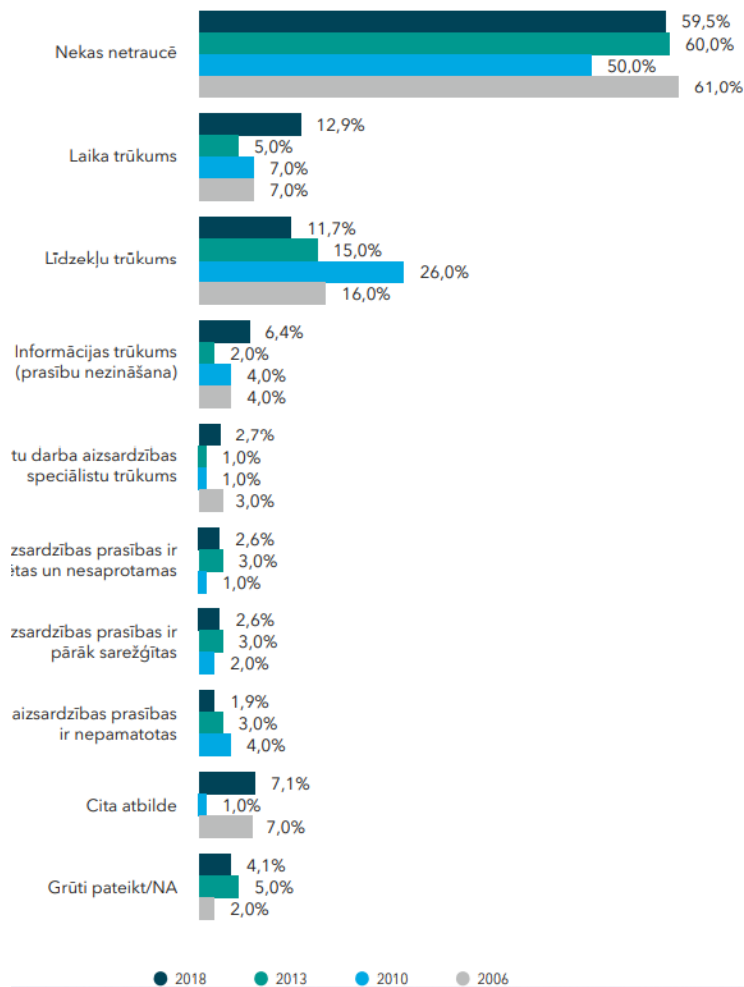
Dažādās nozarēs nodarbināto vērtējums par darba aizsardzības prasību ievērošanu uzņēmumos

Uzņēmuma galvenā darbības nozare	Darba devēju vidējais vērtējums, punkti			
	2018	2013	2010	2006*
Izglītība	9,3	-	-	-
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	9,1	8,6	8,4	7,9
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	8,9	9,0	8,7	8,9
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija un ierakstu reproducēšana	8,9	8,0	8,0	*
Apstrādes rūpniecība	8,9	8,6	8,4	8,1
Citas nozares	8,8	8,6	8,4	8,2
Veselība un sociālā aprūpe	8,7	8,8	9,3	8,7
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	8,7	8,2	8,9	8,7
Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	8,7	8,2	7,5	7,9
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	8,5	8,6	7,7	*
Būvniecība	8,5	8,3	7,3	7,6
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	8,5	8,2	8,8	*
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana	8,3	8,0	7,8	7,6
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	8,2	8,3	8,1	7,7
Zivsaimniecība	8,0	8,2	8,6	8,2

Darba devēju īpatsvars, vērtējot darba aizsardzības speciālistu apmācību kvalitāti

Darba devēju īpatsvars pēc iemesliem, kas viņiem traucējuši veikt darba aizsardzības pasākumus

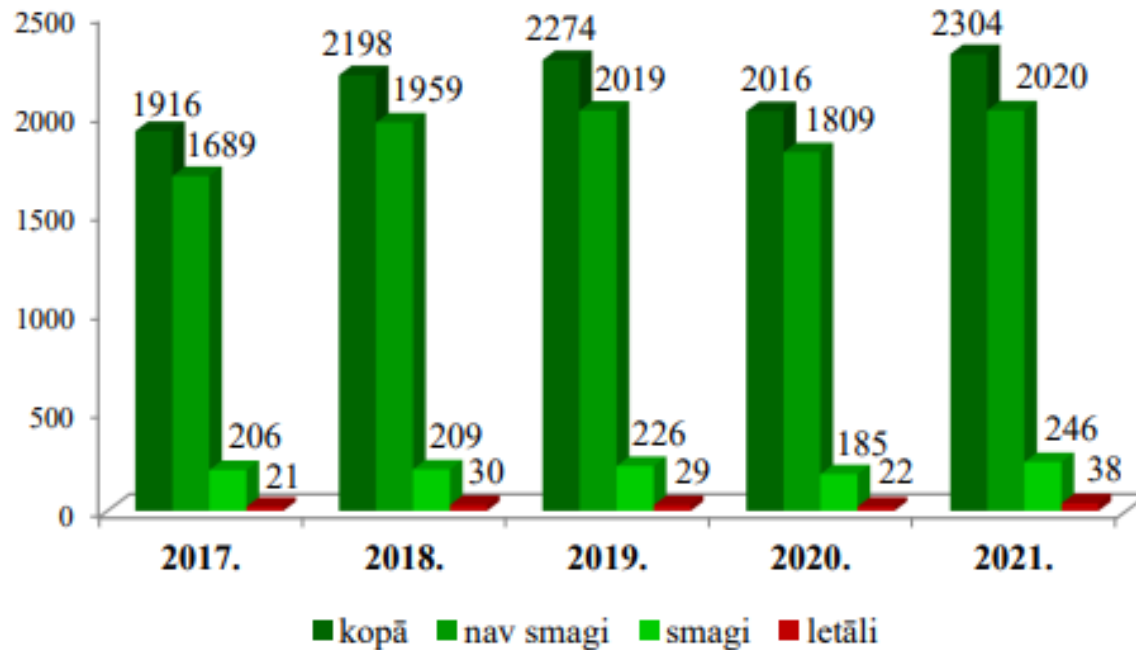

Statistika par notikušajiem nelaimes gadījumiem un arodslimībām pārtikas nozarē

<https://www.vdi.gov.lv/lv/media/1970/download>

2021. gadā darbā notikušo nelaiemes gadījumu analīze

Letālo nelaiemes gadījumu darbā analīze liecina, ka 2021. gadā

- 33 % gadījumu cēlonis bija nedroša cilvēka rīcība - nodarbinātais neievēroja darba drošības noteikumus vai instrukcijas, nelietoja drošības aprīkojumu, lietoja nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes;
- 27 % gadījumu cēlonis bija ceļu satiksmes negadījums;
- 16 % gadījumu cēlonis bija trūkumi darba organizācijā - neapmierinoša vai nepietiekoša nodarbināto apmācība par drošiem darba paņēmieniem, darba procesa kontroles trūkums

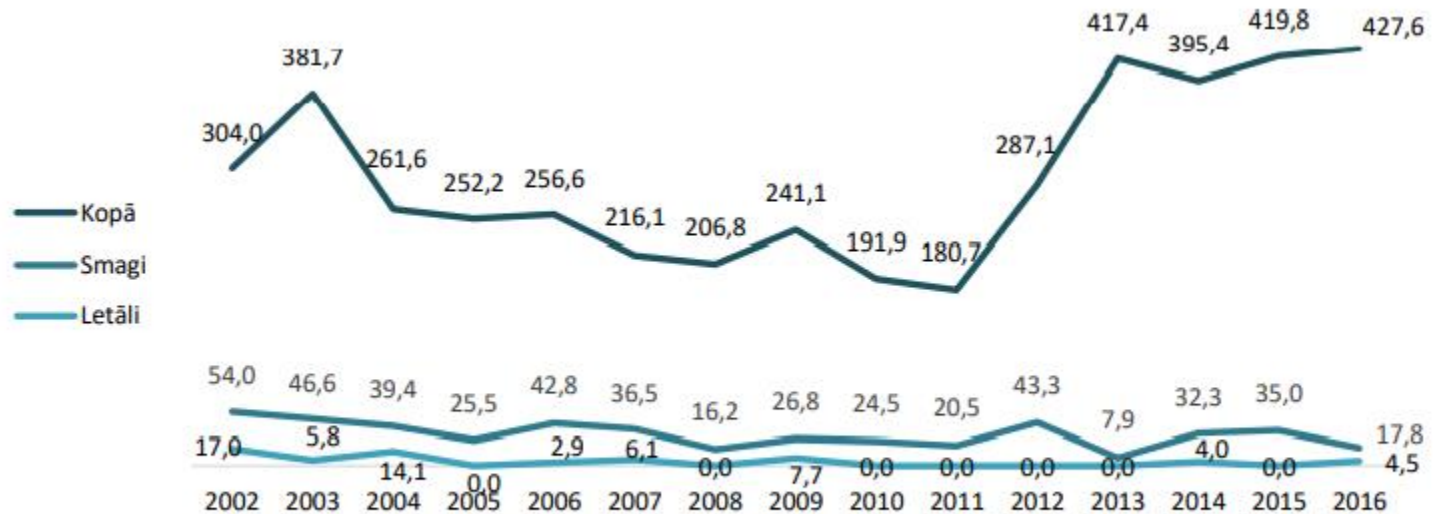
* vdi.gov.lv

2. Nelaiemes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pa nozarēm							
	nozares	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021
C	Apstrādes rūpniecība	689	753	47	54	4	4
10	Pārtikas produktu ražošana	97	117	10	6	0	0
11	Dzērienu ražošana	7	15	1	1	0	1
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	7	7	0	0	0	1
14	Apģērbu ražošana	10	9	0	3	0	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	213	259	12	21	1	0
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	5	2	1	0	0	0
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	8	3	1	0	0	0
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	14	18	0	3	0	0
21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceutisko preparātu ražošana	11	8	1	3	0	1
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	25	26	2	0	1	0
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	86	77	3	3	0	1
24	Metālu ražošana	6	8	0	0	0	0
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	96	98	6	8	2	0
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	3	2	0	0	0	0
27	Elektrisko iekārtu ražošana	17	16	3	2	0	0
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	20	18	0	0	0	0
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	13	9	0	0	0	0
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	0	3	0	0	0	0
31	Mēbeļu ražošana	27	41	0	3	0	0
32	Cita veida ražošana	13	6	1	0	0	0

Daži piemēri

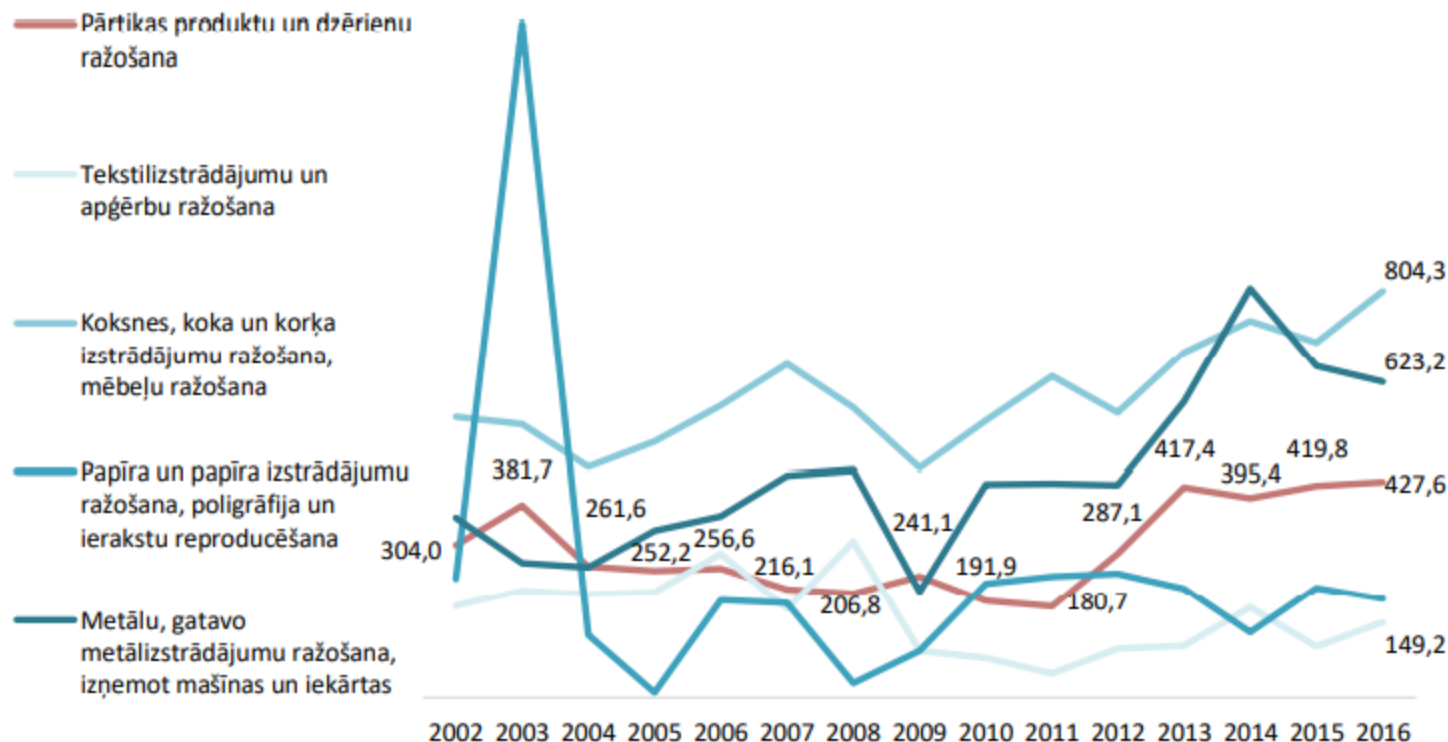
- vīrietis, 66, smagi cieta, komplektējot preces. Šim mērķim izmantotie ratiņi slīpumā izkustējās, darbinieks mēģināja ratiņus noķert, tomēr paklupa un ratiņi uzbrauca virsū, traumējot galvu un vēderu;
- sieviete, 52, ceha strādniece, tīrīja kāposta smalcināmo iekārtu, neizslēdzot to. Procesa laikā darbiniece aizskāra smalcinātāja nažus un traumēja pirkstus;
- sieviete, 58, pārdevēja, strādāja piena nodaļā. Ejoj pēc precēm uz aukstumkameru, darbiniece aukstumkamerā paslīdēja, krita un salauza gūžas kaulu;
- vīrietis, 44, ražošanas maiņas vadītāja palīgs, veica materiālu pārvietošanu ar elektroroklu, kad otra ceha palīgstrādnieks ar autoiekrāvēja dakšām, nepamanīja cietušo un atdūrās pret viņa kājām;
- sievieti, 40, palīgstrādnieci, liellopu novietnē lopu šķirošanas - pārdzīšanas procesā bullis piespieda pie metāla margām un ar galvu uzmeta gaisā;
- sieviete, 49, trauku mazgātāja, tika iespiesta uz pacēlāja un gāja bojā;

Nelaiemes gadījumu skaits pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē uz 100 000 aizņemto darba vietu pēc smaguma pakāpes, 2002.-2016.g.

Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 aizņemto darba vietu pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē, kā arī atsevišķās apstrādes rūpniecības nozarēs, 2002.–2016.g

Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Varam mācīties?

Skaidrojums tam?

Kas tad jādara pēc NG

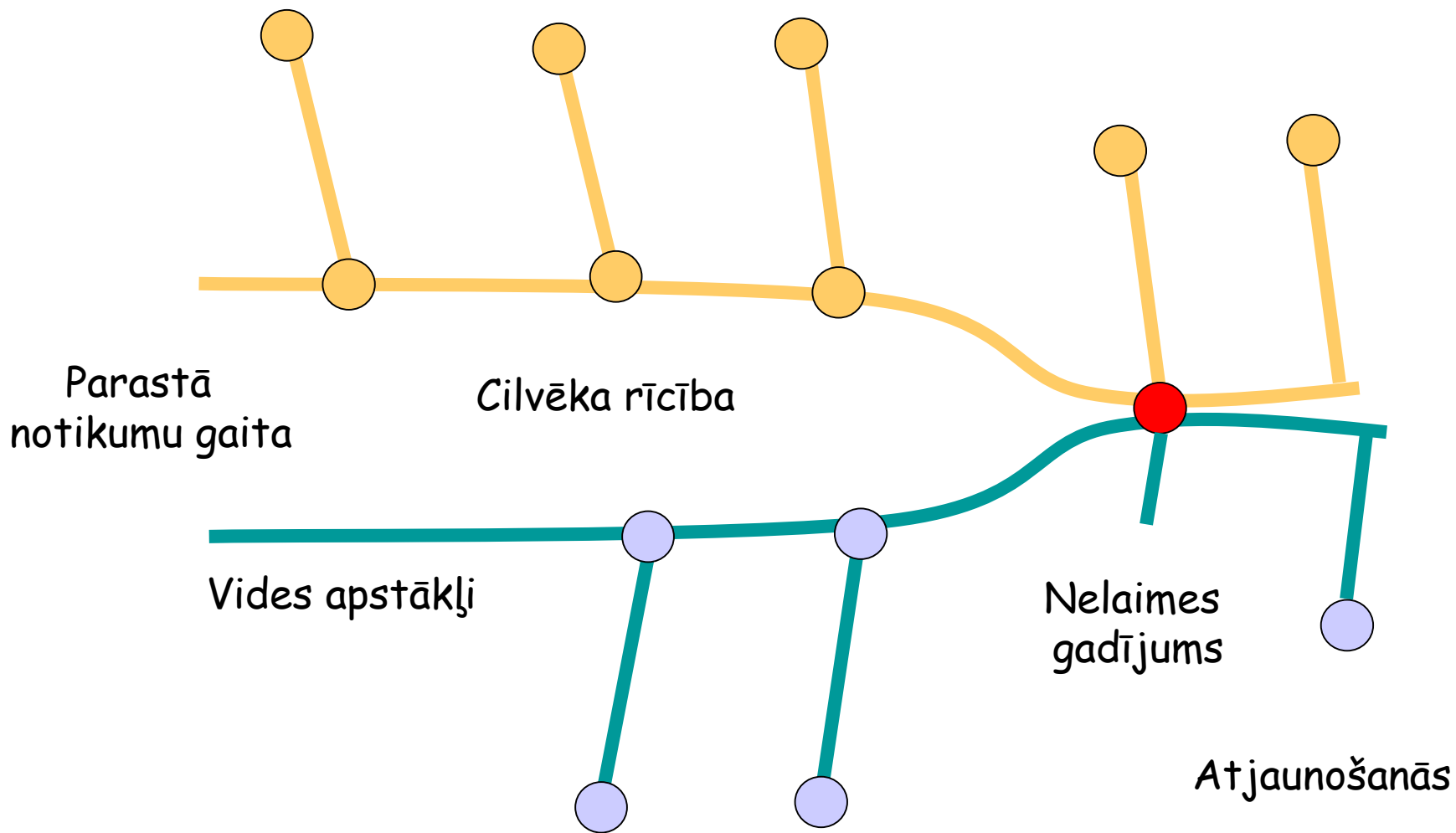
- Pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas darba devējs atkārtoti novērtē riskus attiecīgajā darba vietā un darba aizsardzības pasākumu plānā vai atsevišķā dokumentā paredz pasākumus nelaimes gadījuma cēloņu novēršanai, norādot atbildīgos par šiem pasākumiem un termiņus pasākumu veikšanai.
- Neplānoto instruktāžu organizē un, ja nepieciešams, instrukciju saturu pārskata (aktualizē), ja:
  - noticis nelaimes gadījums darbā vai konstatēta arodslimība (instruktāžu veic tiem nodarbinātajiem, kuriem ir līdzīgi darba apstākļi vai kuru darbs saistīts ar notikušo nelaimes gadījumu darbā vai konstatēto arodslimību);

Piemēri nelaimes gadījumiem

- vīrietis, 43, komplektētājs, paslīdēja un guva smagas traumas;
- sieviete, 55, pakošanas līnijas operatore, pakāpjoties pa pakošanas līnijas vadības pults pakāpieniem, paklupa un guva smagu rokas traumu;
- sieviete, 59, ražošanas sagatavošanas inženiere, tika atrasta mirusi darba vietā;
- sievietes, 62, zivju apstrādātājas, roka iekļuva iekārtā ar griežamo nazi;
- vīrietis, 31, iepakošanas operators, neizslēdzot iekārtu, ar lupatu mēģināja notīrīt iekārtas valci. Tā rezultātā darbinieka roka tika ierauta starp iekārtas veltņiem un smagi traumēta;
- vīrietim, 63, ceha strādniekam, tika traumēta darbinieka kāja, jo viņam uzbrauca elektroiekrāvējs;
- sieviete, 61, ražošanas tehnologs, pārvietojoties pa cehu, paslīdēja un guva smagas traumas;
- sieviete, 64, apkopēja, noliktavas uzkopšanas laikā paslīdēja un krita, gūstot smagas traumas;
- sieviete, 57, maizniece-formētāja, maizes ražošanas cehā paslīdēja un guva smagu traumu

Kāpēc?

Veicinošie faktori

Varbūtības sekas!

- Slimība

- Aroslimība

- Nelaiimes gadījums darbā

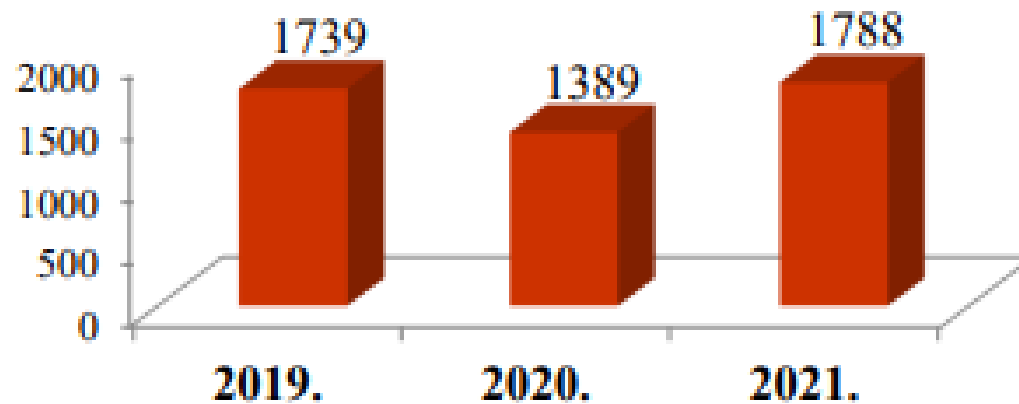
- nesmags;
- smags;
- letāls.

Sekas:

- Prognozē!
- Plāno!
- Vadi!

Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika (2019. - 2021.)

* vdi.gov.lv

5.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc nozares (ekonomiskās darbības veida atbilstoši NACE klasifikatoram)	2020	2021
C	Apstrādes rūpniecība	274	315
10	Pārtikas produktu ražošana	68	99
11	Dzērienu ražošana	10	8
12	Tabakas izstrādājumu ražošana	1	0
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	7	9
14	Apģērbu ražošana	27	31
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	3	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	66	48
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	6	2
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	11	5
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	0	1
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	7	6
21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	3	5
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	2	4
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	14	18
24	Metālu ražošana	2	4
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	13	25
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	0	1
27	Elektrisko iekārtu ražošana	3	4
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	7	8
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	2	3
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	0	2
31	Mēbeļu ražošana	6	12
32	Cita veida ražošana	5	9
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	11	11

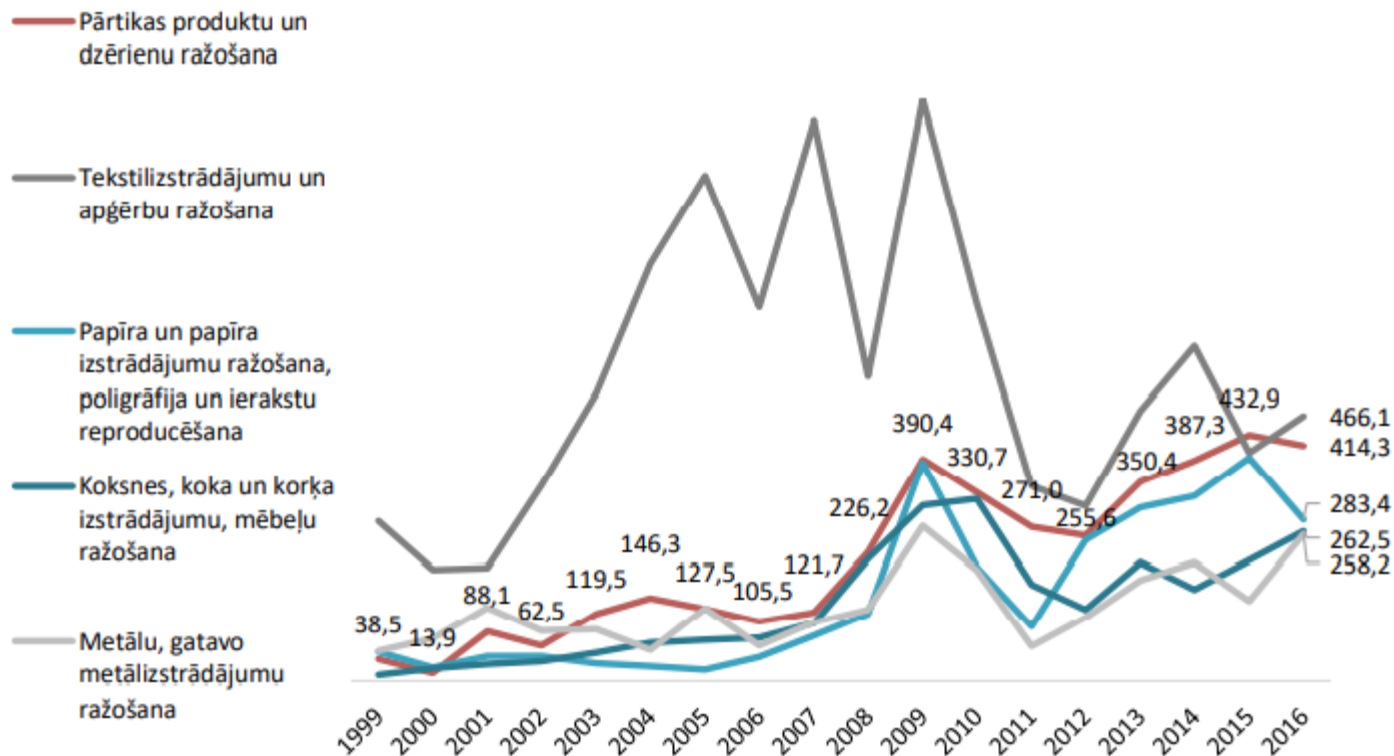
Nodarbināto īpatsvars, kuri apgalvo, ka viņiem ir veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori, %

Nozare	2018
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	9,0
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana	20,5
Veselība un sociālā aprūpe	17,4
Transports un uzglabāšana	17,4
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	16,6
Būvniecība	15,3
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	12,1
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija un ierakstu reproducēšana	11,7
Izglītība	11,4

Nozare	2018
Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	4,3
Vidēji Latvijā	12,7

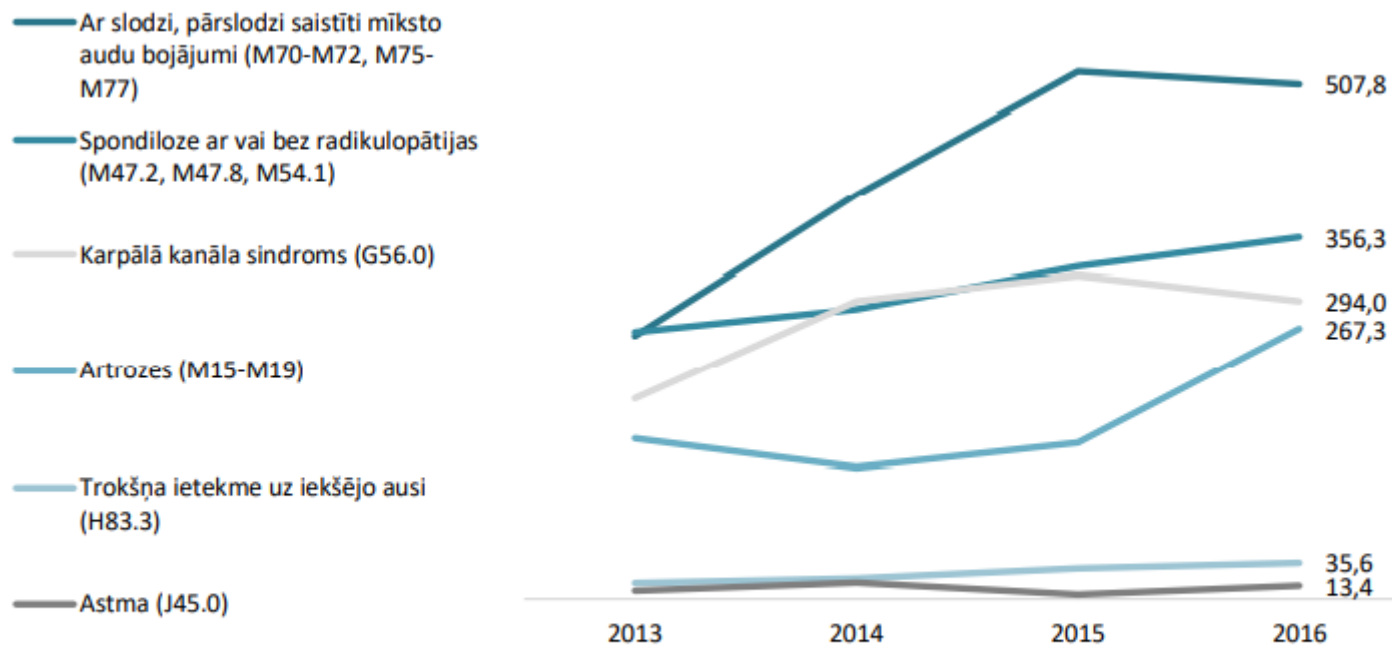
Piezīme: tabulā iekļautas nozares, par kurām veidoti tematiskie pielikumi.

Pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits dinamikā (uz 100 000 aizņemto darba vietu) pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē salīdzinājumā ar apstrādes rūpniecības apakšnozarēm, 1997.-2016.g

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Biežāko arodslimību skaita dinamika pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē (uz 100 000 aizņemto darba vietu), 2013.-2016.g.

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Skaidrojums tam?

- Uz veselības pārbaudi šo noteikumu [3.punktā](#) minētajos gadījumos nosūta:

- Nodarbinātos: pēc arodslimību ārsta vai arodveselības un arodslimību ārsta (turpmāk – arodslimību ārsts) norādījuma tos nodarbinātos, kas strādā līdzīgos darba apstākļos kā nodarbinātais, kuram arodslimību ārsts konstatējis arodslimības pazīmes, kas attīstījušās viņa darba vietā esošo veselībai kaitīgo darba vides faktoru iedarbības rezultātā;

- Ja veselības pārbaudes kartē saskaņā ar šo noteikumu [44.4.apakšpunktu](#) norāda, ka izmeklējamās personas veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam:

- arodslimību ārsts veselības pārbaudes kartē obligāti norāda ieteikumus nodarbinātā veselības aizsardzībai darba vietā (kolektīvie, individuālie aizsardzības līdzekļi, īpaši uz konkrēto personu vērsti veselības aizsardzības pasākumi, tai skaitā redzes korekcijas līdzekļu nepieciešamība darbam ar datoru);

Varbūtības, sekas reālos skaitļos

Neaizmirstam!

1984. gadā [Pasaules Veselības organizācijas](#) izveidotās veselības definīcija ir šāda: **“Veselība ir pakāpe, līdz kurai indivīds vai grupa spēj realizēt centienus un apmierināt vajadzības, gan pieņemot veselībai labvēlīgus lēmumus, gan mainot vides ietekmi”**.^[1] Veselība ir viena no [cilvēka](#) pamattiesībām. Vesels organisms ir sabalansēts organisms pilnīgi visās sfērās.

Bet tas tak mani neskars! Runa nav par mani!

Un tagad aizdomājaties!

- 1400 apgriezienu minūtē.
- Cik sekundē?

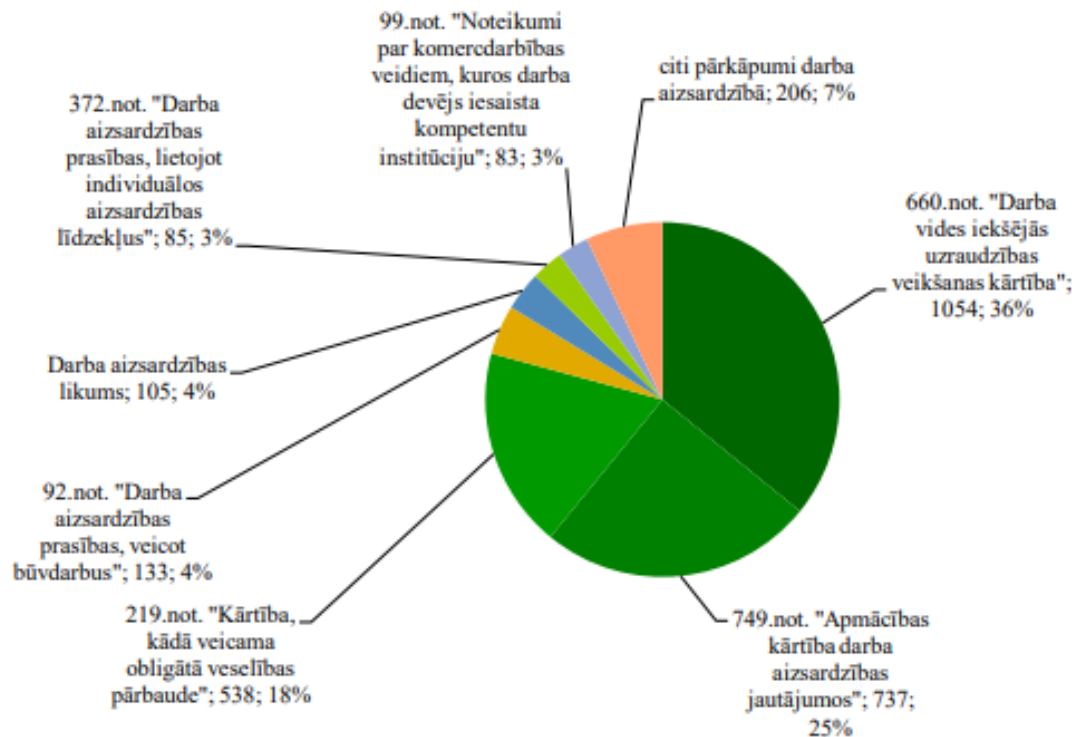
- Kas ir sekunde?
- Tas ir daudz vai maz?

Normatīvie akti

Normatīvie akti darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2021. gadā konstatēti visbiežāk

Mērķis sakārtotai darba videi?

Mērķis sakārtotai darba videi?

- Pārtikas uzņēmumam jāievēro gan prasības telpu higiēnai, gan darba aizsardzības prasības, gan prasības bīstamām iekārtām, gan prasības ķīmisko vielu lietošanai utt.

Darba aizsardzības likums

- **Likuma mērķis** ir garantēt un uzlabot nodarbināto drošību un veselības aizsardzību darbā, nosakot darba devēju, nodarbināto un viņu pārstāvju, kā arī valsts institūciju pienākumus, tiesības un savstarpējās attiecības darba aizsardzībā.

Darba aizsardzības likums

- **darba aizsardzības pasākumi** — preventīvi tiesiski, saimnieciski, sociāli, tehniski un organizatoriski pasākumi, kuru mērķis ir izveidot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, kā arī novērst nelaimes gadījumus darbā un arodslimības;

Tik vien!

- MK not. nr.66 Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku
- MK not. nr.238 Ugunsdrošības noteikumi
- MK not. nr.189 Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskajām vielām
- MK not. nr.195 Mašīnu drošības noteikumi
- MK not. nr.219 Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude
- MK not. nr.284 Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret vibrācijas radīto risku darba vidē
- MK not. nr.300 Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē
- MK not. nr.325 Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās
- MK not. nr.330 Vakcinācijas noteikumi
- MK not. nr.343 Darba aizsardzības prasības, strādājot ar displeju
- MK not. nr.344 Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagumus
- MK not. nr.359 Darba aizsardzības prasības darba vietās

- MK not. nr.372 Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus
- MK not. nr.384 Noteikumi par bīstamajām iekārtām
- MK not. nr.400 Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā
- MK not. nr.526 Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā
- MK not. Nr. 557 Noteikumi par apmācību pirmās palīdzības sniegšanā
- MK not. nr.660 Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība (
- MK not. nr.713 Noteikumi par kārtību, kādā nodrošina apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, un pirmās palīdzības aptiecināšanas medicīnisko materiālu minimumu
- MK not. nr.749 Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos
- MK not. nr.803 Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar kancerogēnām vielām darba vietās
- MK not. nr.908 Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība
- MK not. nr.950 Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība

MK not. nr.189 Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskajām vielām

Noteikumi nosaka prasības nodarbināto aizsardzībai pret risku viņu drošībai un veselībai (turpmāk — risks), kas rodas vai var rasties, saskaroties ar bioloģiskajām vielām darba vietā.

4.1. 1.grupas bioloģiskais aģents — bioloģiskais aģents, kura spēja izraisīt veselības traucējumu ir maz ticama un pret kura iedarbību iespējami efektīvi profilakses pasākumi un ārstēšana;

4.2. 2.grupas bioloģiskais aģents — bioloģiskais aģents, kas var izraisīt veselības traucējumu un var būt bīstams nodarbinātajiem, bet iespēja, ka tas radīs draudus citiem cilvēkiem, ir maza. Pret tā iedarbību iespējami efektīvi profilakses pasākumi un ārstēšana;

4.3. 3.grupas bioloģiskais aģents — bioloģiskais aģents, kas var izraisīt smagu veselības traucējumu (veselības traucējums, kas norit ar izteiktu subjektīvu veselības pasliktināšanos un objektīvi konstatējamiem izteiktiem dzīvību apdraudošiem organisma funkciju traucējumiem) un ir bīstams nodarbinātajam. Pastāv risks, ka tas radīs draudus citiem cilvēkiem. Pret tā iedarbību iespējami efektīvi profilakses pasākumi un ārstēšana;

4.4. 4.grupas bioloģiskais aģents — bioloģiskais aģents, kas var izraisīt smagu veselības traucējumu un ir bīstams nodarbinātajam. Pastāv liels risks, ka tas radīs draudus citiem cilvēkiem. Nav iespējami efektīvi profilakses pasākumi un ārstēšana.

MK not. nr.195 Mašīnu drošības noteikumi

- 193.1 Mašīnas, kas paredzētas darbībām ar pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem, rokās pārnēsājamās vai vadāmās mašīnas, pārnēsājamās stiprināšanas un citas triecienspēka mašīnas, mašīnas, kas paredzētas koka apstrādei, un mašīnas, kas paredzētas tādu materiālu apstrādei, kuru raksturlielumi ir līdzīgi koka raksturlielumiem, un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas mašīnas atbilst šo noteikumu 9.2.apakšnodaļā minētajām būtiskajām veselības aizsardzības un drošuma prasībām.

MK not. nr.195 Mašīnu drošības noteikumi

- 194. Mašīnas, kas paredzētas darbībām ar pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem, projektē un izgatavo tā, lai novērstu jebkādu infekcijas, saslimšanas vai saindēšanās risku, ievērojot šādas prasības:
  - 194.1. materiāli, kas saskaras ar pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem vai kam paredzēts nonākt saskarē ar minētajiem produktiem, atbilst attiecīgo pārtikas, kosmētikas un farmaceitisko produktu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. Mašīnu projektē un izgatavo tā, lai šos materiālus varētu notīrīt pirms katras lietošanas. Ja tas nav iespējams, lieto vienreizējās lietošanas detaļas;
  - 194.2. visas virsmas, kas nonāk saskarē ar pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem un kas nav vienreizējās lietošanas detaļu virsmas:
    - 194.2.1. ir gludas, bez šķautnēm, spraugām, kur var krāties organiskas vielas (šis nosacījums attiecas arī uz organisko vielu savienojumiem);
    - 194.2.2. projektētas tā, lai līdz minimumam samazinātu agregātu izvirzījumus, apmales un padziļinājumus;
    - 194.2.3. ir viegli tīrāmas un dezinficējamas, ja iespējams, pēc viegli demontējamo daļu noņemšanas iekšējo virsmu liekuma rādiuss ir tāds, lai nodrošinātu tīrīšanu;
  - 194.3. paredzēta iespēja (ieteicams tīrīšanas laikā) no mašīnas izlaist visus šķidrumus, gāzes un aerosolus, kas rodas no pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem, tīrīšanas, dezinficēšanas un skalošanas šķidrumiem;
  - 194.4. novērsta jebkādu vielu vai dzīvu būtnu (īpaši insektu) iekļūšana vai jebkādu organisku vielu uzkrāšanās zonās, kuras nevar iztīrīt;
  - 194.5. nekādas veselībai bīstamas palīgvielas, tostarp lietotās smērvielas, nevar saskarties ar pārtikas, kosmētikas vai farmaceitiskajiem produktiem (ja nepieciešams, nodrošināta iespēja pārbaudīt mašīnu nepārtrauktu atbilstību šai prasībai).

MK not. nr.300 Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē

- 2. Darba vide uzskatāma par sprādzienbīstamu, ja tajā pastāv vai var rasties gāzes, tvaiku, miglas vai putekļu veidā esošu uzliesmojošu, viegli uzliesmojošu vai īpaši viegli uzliesmojošu vielu un produktu (turpmāk — uzliesmojošas vielas) maisījumi ar gaisu, kuros normālos atmosfēras apstākļos pēc uzliesmojuma uguns izplatās visā maisījuma tilpumā.
- 3. Uzliesmojošu vielu putekļu slāņi, nogulas un kaudzes uzskatāmas par sprādzienbīstamas vides avotu. Uzliesmojošas vielas, kuru fizikālo un ķīmisko īpašību izpētē ir konstatēts, ka maisījumā ar gaisu tās nevar izraisīt sprādzienu, nav uzskatāmas par sprādzienbīstamas vides avotu.

MK not. nr.300 Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē

- 7. Sprādzienbīstamas darba vietas iedala zonās, pamatojoties uz sprādzienbīstamas vides rašanās biežumu un pastāvēšanas ilgumu:
- 7.4. 20.zona — vieta, kur sprādzienbīstama vide, ko veido gaisa maisījums ar uzliesmojošu vielu putekļu mākoņa veidā, pastāv visu laiku, ilgstoši vai bieži;
- 7.5. 21.zona — vieta, kur sprādzienbīstama vide, ko veido gaisa maisījums ar uzliesmojošu vielu putekļu mākoņa veidā, var rasties dažreiz normālos darba apstākļos, veicot tehnoloģiskajā (darba) procesā noteiktas darbības;
- 7.6. 22.zona — vieta, kur sprādzienbīstama vide, ko veido gaisa maisījums ar uzliesmojošu vielu putekļu mākoņa veidā, nevarētu rasties normālos darba apstākļos, veicot tehnoloģiskajā (darba) procesā noteiktas darbības, bet, ja tā rodas, pastāv tikai īsu laikposmu.

MK not. nr.300 Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē

- 40. Atbilstoši gāzes, tvaiku, miglas vai putekļu radītai sprādzienbīstamai videi izvēlas šādu darba aprīkojumu un aizsargsistēmas:

- 40.2. putekļu (marķējumā tiek apzīmēts ar D) radītai sprādzienbīstamai videi:
  - 40.2.1. 20.zonā — 1D kategorijas darba aprīkojumu un aizsargsistēmas;
  - 40.2.2. 21.zonā — 1D vai 2D kategorijas darba aprīkojumu un aizsargsistēmas;
  - 40.2.3. 22.zonā — 1D, 2D vai 3D kategorijas darba aprīkojumu un aizsargsistēmas.

MK not. nr.231 Sprādzienbīstamā vidē lietojamo iekārtu un aizsargsistēmu noteikumi

- 65. Iekārtas un aizsargsistēmas, uz kuru virsmām uzkrājušies putekļi var uzliesmot, projektē tā, lai:
  - 65.1. virsmas būtu viegli notīrāmas un putekļu uzkrāšanās uz tām tiktu maksimāli ierobežota;
  - 65.2. virsmu sasilšanas temperatūra būtu ievērojami zemāka par uzkrājušos putekļu uzliesmošanas temperatūru;
  - 65.3. varētu pazemināt temperatūru uz virsmas, ja nepieciešams novērst uzkrājušos putekļu sasilšanu.

MK not. nr.359 Darba aizsardzības prasības darba vietās

12.	Pārtikas produktu, dzērienu un tabakas izstrādājumu ražošana:		
12.1.	izejvielu sagatavošanas darba vietas un zonas:	200	
12.1.2.	alus darītavas, iesala ražošana, mucu pildīšana, produktu vārīšana, sijāšana, mazgāšana un mizošana		
12.1.3.	konservēšana		
12.1.4.	šokolādes un cukura ražošana		
12.1.5.	tabakas tīrīšana, žāvēšana un gatavināšana, fermentācijas pagrabi		
12.2.	sākotnējā šķīrošana un produktu mazgāšana, malšana, maisīšana, iesaiņošana	300	
12.3.	darba vietas un kritiskās zonas lopkautuvēs, gaļas produktu, piena produktu veikalos un filtrēšanas telpās	500	
12.4.	augļu un dārzeņu šķīrošana un sasmalcināšana	300	
12.5.	konditorejas un kulinārijas izstrādājumu sagatavošana un cepšana	300	

MK not. nr.384 Noteikumi par bīstamajām iekārtām

2. Bīstamās iekārtas ir:

2.1. celšanas iekārtas:

2.2. katliekārtas;

2.3. spiedieniekārtu kompleksi, kas saskaņā ar normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksiem noteikto klasifikāciju atbilst III un IV kategorijai;

2.4. maģistrālie cauruļvadi naftas un naftas produktu vai dabasgāzes pārvadei un transportēšanai;

2.5. ķīmisko vielu ražošanas, uzglabāšanas un izmantošanas iekārtas un to kompleksi:

MK not. nr.749 Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos

8. Darba devējs nodrošina nodarbināto apmācību darba aizsardzības jautājumos, izvēloties tādu apmācības veidu, kas atbilst nodarbinātā profesionālajai sagatavotībai, ņemot vērā nodarbinātā izglītību, iepriekšējo apmācību, darba pieredzi un spējas, kā arī uzņēmuma specifiku.

19. Pēc instruktāžas darba vietā instruētājs pārbauda nodarbinātā zināšanas un praktiskās iemaņas.

21. Pēc sākotnējās instruktāžas nodarbinātais uzsāk darbu un atkarībā no stāža, pieredzes un darba rakstura strādā pieredzējuša nodarbinātā uzraudzībā, līdz apgūst drošas darba metodes un paņēmienus, kā arī aprīkojuma lietošanas, darba aizsardzības un ugunsdrošības prasības. Pēc tam nodarbinātais veic darbu patstāvīgi un darba devējs nodrošina darba aizsardzības prasību ievērošanas kontroli.

MK not. nr.325 Darba aizsardzības prasības, darbam ar ķīmiskām vielām

Nr.	EINECS ¹	CAS ²	Vielas nosaukums (t.sk. sinonīmi)	Strukturformula / sum mārā formula	Aroda ekspozīcijas robežvērtības (AER)				Piezīmes
					8 st.		Īslaicīgi (15 min)		
					mg/m ³	ppm (ml/m ³)	mg/m ³	ppm (ml/m ³)	
523.			Putekļi, augu un dzīvnieku izcelsmes:						
			cukura putekļi	5					
			grodu putekļi	4					
			kokvilnas, lina, vilnas, pūku u. c. putekļi (ar silīcija dioksīda piejaukumu):						
			* vairāk nekā 10 %	2					
			* mazāk nekā 10 %	4					
			mīltu putekļi	6					
koksneputekļi	6								
			kūdrasputekļi	5					
		8037-19-2	tabakasputekļi	3					
			tējasputekļi	3					
524.			Raugš (sausais)	0,3					

Atrodams

■ <https://likumi.lv>

Mūžīgais jautājums priekš kam?